

Referat

For møte i hovedkomiteen

Dato: 7. desember kl. 10.00- 16.30, 8. desember kl. 9.00-14:00

Sted: Digitalt møte (Microsoft Teams)

Møteleder: Jan Alexander

Deltakere

Fra hovedkomiteen: Jan Alexander (leder), Gro-Ingunn Hemre (nestleder mat), Øyvind Bergh (8.12. etter kl. 13), Johanna Bodin, Ellen Bruzell, Edel O. Elvevoll, Dag Olav Hessen, Merete Hofshagen, Trine Husøy, Helle Katrine Knutsen (kun 8.12), Åshild Krogdahl, Asbjørn Magne Nilsen, Trond Rafoss, Taran Skjerdal, Inger-Lise Steffensen, Tor A. Strand, Gaute Velle, Yngvild Wasteson (8.12 til kl. 13)

Forfall: Angelika Agdestein, Vigdis Vandvik

Øvrige deltagere fra komiteen: Lene Frost Andersen (faggruppen for ernæring, dietetiske produkter, ny mat og allergi, sak 4)

Eksterne eksperter (sak 3):

Paula Berstad, Kreftregistret

Guri Skeie, UiT

Ingrid Kvestad, UiB

Stine Marie Ulven, UiO

Lisbeth Dahl, Havforskningsinstituttet

Fra Mattilsynet: Kari Bryhni, Hilde Nordli

Fra Miljødirektoratet: Ingvild Riisberg

Fra sekretariatet: Harald Gjein (direktør), Nana Yaa Boahene, Barbara A. Bukhvalova, Daniel Flø, Danica Grahek-Ogden, Ingrid M. Høie, Anne-Marthe Ganes Jevnaker (sak 11), Tanya S. Kristiansen, Kjersti Kvie, Inger Therese Lillegaard, Martin Malmstrøm, Bente Mangschou (sak 3), Gro Haarklou Mathisen, Christine Parr (sak 3) Kirsten Rakkestad (sak 3), Ville Sipinen (sak 8), Merethe Aasmo-Finne (ref.)

Tirsdag 7. desember

1. Velkommen, habilitet og godtgjøring

Jan Alexander ønsket velkommen til dag en av møtet. Merete Hofshagen og Trond Rafoss meldte seg inhabile i sak 3 om nytte- og risikovurdering av fisk i norsk kosthold. Begge forlot det digitale møterommet under saken. Ingen øvrige momenter ble meldt inn av møtedeltakerne til spørsmål om habilitet.

2. Godkjenning av møteinnkalling og dagsorden

Møteinnkalling og dagsorden ble godkjent uten endringer. Referatet fra møtet 30. september er tidligere godkjent av hovedkomiteen og publisert på vkm.no.

3. Nytte- og risikovurdering av fisk i norsk kosthold

Prosjektgruppa hadde etter forrige møte ferdigstilt flere deler av vurderingen, og disse var delt med hovedkomiteen via SharePoint (kapittel 2, deler av kapittel 3, kapittel 4 og 5).

I møtet ble deler av kapittel 3 og 5 diskutert i gruppearbeid, og deretter i plenum. Tema for gruppearbeidene var:

- Evidensvurdering av sammenhengen mellom fettsyrer og hjerte- karsykdom og mortalitet
- Evidensvurdering av sammenhengen mellom fettsyrer og neuroutfall, type 2 diabetes og fødselsutfall, og vitamin D og benhelse, luftveisinfeksjoner og fødselsvekt
- Evidensvurdering av sammenhengen mellom fiskeinntak og fødselsutfall

I tillegg var det plenumpresentasjon av metoder og bakgrunnsdata brukt for inntaks- og eksponeringsberegninger av fisk, næringsstoffer og kontaminanter (vekting og justering), og scenarier for økt fiskeinntak (anbefalt inntak) og resultater for fiskeinntak: nåværende inntak og scenarier. Ulike aldersgrupper og kjønn.

På dag 2 av møtet var det plenumpresentasjoner og diskusjon med introduksjon til nytte-risikovurderingene. Hva gjøres hhv. kvantitativt (fisken) og semi-kvantitativt (næringsstoffer og kontaminanter), forklare hvordan dette er tenkt gjort, og hvorfor det gjøres slik. Det ble også gitt en presentasjon av den kvantitative metoden/modellen som brukes for å vurdere nytte/risiko ut ifra helseutfall som er knyttet til fiskeinntak.

Vedtak

- Hovedkomiteen er tilfredse med innhold og struktur for kapittel 2, 3, 4 og 5

- Hovedkomiteen godkjenner konklusjoner for evidensvurdering i kapitlene 3.2.7 "bone health", 3.2.8 "birth outcomes" og kapittel 5 "Evaluation of health outcomes related to nutrients where fish is an important contributor to the total dietary exposure"
- Hovedkomiteen støtter de scenarier for anbefalt fiskeinntak som prosjektgruppen har presentert
- Hovedkomiteen er innforstått med prosjektgruppens valg av metoder og datagrunnlag for eksponeringsberegninger
- Hovedkomiteen støtter forslaget om å bruke en semi-kvantitativ metode for å vurdere hhv nytte og risiko for næringsstoffer og kontaminanter
- Hovedkomiteen stiller seg bak bruken av den kvantitative modellen som har blitt presentert for å vurdere nytte/risiko for helseutfall som er knyttet til fiskeinntak

Det ble påpekt at vesentlige innspill som er gitt skriftlig i de utsendte dokumentene og framkommet under møtet må tas hensyn til der dette er relevant.

4. Nytt fra oppdragsgiverne

Mattilsynet

Kari Bryhni, Mattilsynets nye hovedkontakt og observatør i hovedkomiteen presenterte seg. Bryhni er jurist og fagdirektør i den nyopprettede seksjon for virksomhetsstyring og vil, i samarbeid med Hilde Johanne Skår Norli, ha ansvaret for å følge opp VKM framover. Nordli har sin faglige bakgrunn innen organisk analytisk kjemi og har blant annet ansvar for å følge opp Mattilsynets samarbeidsavtaler med kunnskapsstøtteinstitusjonene og de nasjonale referanselaboratoriene.

Kontaktpersonene orienterte om den omfattende omorganiseringen av hovedkontoret, som skal bidra til at tilsynet blir mer brukerorientert, tilbyr flere og bedre digitale tjenester og utvikle en mer målrettet og effektiv kontroll. Av andre oppgaver og utfordringer inneværende år ble håndtering av koronapandemien, skrantesjuka, ILA-utbrudd og tilbaketrekking av produkter som inneholder tilsetningsstoffer med det ulovlige plantevernmiddelet etylenoksid nevnt. I tiden framover vil bærekraftig matproduksjon og EUs «Farm to Fork» være sentrale satsinger for tilsynet. MT vil også fortsette oppfølgingen av Stortingets granskingsrapport fra 2019, prioritere plan for utvikling av MT, bedre arbeidsverktøy for inspektørene og nye nettløsninger.

Miljødirektoratet

Miljødirektoratet, ved Ingvild Riisberg, løftet fram **EUs Grønne giv** og de underliggende strategiene i sin orientering. Europas grønne giv er en sektorovergripende plan på tvers av politikkområder, og mange av temaene vil være førende for Miljødirektoratets arbeid framover. Dette gjelder blant annet kjemikaliestrategien, handlingsplanen for sirkulær økonomi, biomangfoldstrategien, handlingsplanen for nullforurensning i vann, luft og jord,

revisjon av klimarammeverket for reduksjon av klimagassutslipp, klimatilpasningsstrategien, skogstrategien og klassifiseringssystemet for bærekraftig finansiering (taksonomien). Riisberg viste til at EU nå gjennomgår nesten alt av miljøregelverk. Flere av initiativene berører regelverk som Miljødirektoratet har ansvar for, og som allerede er en del av EØS-avtalen. Andre tiltak som er utenfor virkeområdet til EØS-avtalen kan likevel være av betydning for Miljødirektoratets samarbeid med EU. Miljødirektoratet følger med på EU-prosessene og bidrar inn i regelverksutviklingen på områder hvor norsk miljøforvaltning har viktige interesser. Miljødirektoratet har også en viktig rolle i å levere et godt kunnskapsgrunnlag til Klima- og miljødepartementet om prosesser i Europas grønne giv.

Ingvild Riisberg viste også til at Miljødirektoratet møter stadig større krav til **samfunnsøkonomiske vurderinger** og bruk av utredningsinstruksen i sitt arbeid. Utredningsinstruksen gjelder for utarbeiding av beslutningsgrunnlag for statlige tiltak, og gjelder både når nye statlige tiltak skal utredes, og ved vesentlige endringer av eksisterende tiltak. Kravene som Miljødirektoratet må forholde seg til i sine vurderinger vil påvirke hva direktoratet trenger fra VKM. For å gi VKM et bedre grunnlag for å vurdere om komiteen i større grad kan inkludere samfunnsøkonomiske vurderinger i enkelte av sine leveranser, har seksjon miljøøkonomi i Mdir gjennomført en workshop for VKMs sekretariat i november. Målet med opplæringen har vært å gi en innføring i direktoratets arbeid med samfunnsøkonomiske vurderinger og praktisk bruk av utredningsinstruksen med utgangspunkt i de seks spørsmålene som utgjør minimumskravene i instruksen.

Miljødirektoratet har stor oppmerksomhet på **digitalisering** og å legge til rette for digitale tjenester som både er brukervennlige og som effektiviserer arbeidsprosesser. CITES er et av områdene som prioriteres for å få på plass heldigitale løsninger i saksbehandlingen. Direktoratet ser behov for tettere samhandling med VKM framover for å standardisere og utvikle mer digitale bestillinger og legge til rette for dataflyt fra VKMs vurderinger inn i saksbehandlingsverktøy og -prosesser, både for effektivisering og bedre presisjon. Dette krever samarbeid om tekniske løsninger og kvalitetssikring av prosesser og bruk av data, og behov for felles løsninger som spiller hverandre.

Når det gjelder **nye oppdrag** for neste år, vil en risikovurdering av den fremmede arten havnespy (*Didemnum vexillum*) ha høy prioritet, sammen med en kunnskapsoppsummering om sjøfugl (påvirkningsfaktorer og mulige tiltak), et løpende oppdrag på mikrobiologiske produkter og oppfølging av tiltaksplanen for bekjempelse av fremmede skadelige organismer (2020-2025). På litt lengre sikt står gendrivere og miljøeffekter, én helse og kobling mellom intakt natur, AMR, klima og spredning av pandemier, innførsel av insekter til ulike bruksområder og smitterisiko ved flytting av ulv på planen. Flere av temaene for de framtidige oppdragene kan være aktuelle for fellesbestillinger med Mattilsynet.

Helsedirektoratet

Stein Fredrik Bruland, direktør for avd. folkesykdommer i Helsedirektoratet er oppnevnt som direktoratets nye kontaktperson mot VKM. Bruland presenterte seg og vil komme tilbake med en orientering fra Helsedirektoratet på neste møtet i hovedkomiteen.

Vedtak: Hovedkomiteen tar orienteringene til etterretning.

5. Orientering fra arbeid i komiteen

Olaug Taran Skjerdal, leder av faggruppen for hygiene og smittestoffer presenterte rapporten «Risikorangering av smittestoffer i næringsmidler», som ble publisert i juni i år.

Mattilsynet gjennomfører årlig ulike overvåkings- og kartleggingsprogrammer (OK-program) hvor det analyseres for smittestoffer i næringsmidler på det norske markedet. For å kunne prioritere hvilke smittestoffer og næringsmidler som skal overvåkes i årene fremover, trengte Mattilsynet en kunnskapsbasert rangering av smittestoffer i mat og drikke som kan utgjøre en mulig risiko for folkehelsen.

VKM har rangert 20 utvalgte mat- og vannbårne smittestoff som kan være negative for folkehelsen, og identifiserte hvilke matvarer vi finner smittestoffene i. Rangering ble gjort ut fra følgende seks kriterier; forekomsten av mat- og vannbåren sykdom som kan tilskrives hvert smittestoff, alvorlighetsgraden av akutt og kronisk sykdom, andel av de smittede som blir kronisk syke, dødelighet og sannsynligheten for framtidig økt sykdomsbyrde. De seks høyest rangerte smittestoffene var (i fallende rekkefølge): *Toxoplasma gondi*, *Campylobacter* spp., *Echinococcus multilocularis*, *Enterohaemorrhagic E. coli* (EHEC), *Listeria monocytogenes* og ikke-tyfoid *Salmonella*.

Identifiseringen av matkilder baserte seg på epidemiologiske data fra nasjonale overvåkings- og kontrollprogrammer, forekomstundersøkelser, utbruddsundersøkelser og forskning. Utenlandske data ble undersøkt i de tilfellene det ikke fantes norske data, eller hvis de norske dataene var sparsomme.

I dette prosjektet utviklet VKM også et verktøy for oppdatering av rangering til bruk i Mattilsynet.

Vedtak: Hovedkomiteen takket Olaug Taran Skjerdal for en svært interessant presentasjon.

Onsdag 8. desember

6. Velkommen, habilitet og godtgjøring

Jan Alexander ønsket velkommen til dag to av møtet. Merete Hofshagen og Trond Rafoss meldte seg inhabile i sak 3 om nytte- og risikovurdering av fisk i norsk kosthold. Begge forlot det digitale møterommet under saken. Ingen øvrige momenter ble meldt inn av møtedeltakerne til spørsmål om habilitet.

7. Godkjenning av møteinnkalling og dagsorden

Møteinnkalling og dagsorden ble godkjent uten endringer.

8. Tema for nye oppdrag & VKMs rapport om kunnskapsbehov

VKM har flere pågående prosesser som skal avsluttet innen dagens komité fratrer våren 2022, og som det kan være hensiktsmessig å se i sammenheng. Dette gjelder:

- *Oppdrag fra Mattilsynet og Miljødirektoratet*
I september 2020 ba Mattilsynet hovedkomiteen om innspill til tema for nye bestillinger innenfor EUs oppdaterte «Farm-to-Fork-strategi» og overordnede problemstillinger knyttet til tarmhelse. Miljødirektoratet ønsket også å benytte seg av denne anledningen til innspill innenfor sitt sektoransvar, og bestillingen ble i ettertid utvidet med mulige tema for større tverrsektorielle oppdrag innenfor flere av de underliggende strategiene under EUs grønne giv. På hovedkomiteens møte i mai 2021 ble det gitt en kort og overordnet oversikt over innspillene som hadde kommet inn under høringen. Hovedkomiteen gikk igjennom forslagene og kom med ytterligere presiseringer og supplerende informasjon. En rekke av problemstillingene er overlappende, og komiteen så behov for å systematisere innspillene og komme tilbake til saken på kommende møte. Det ble også diskutert behov for å gjøre eventuelle prioriteringer mellom temaene.
- *Ny vitenskapskomité 2022 – behov for kunnskapsstøtte*
Som en del av det forberedende arbeidet med rekruttering og oppnevning av ny vitenskapskomité neste år, har sekretariatet gjennomført en kartlegging av oppdragsgivernes behov for risikovurderinger og annen kunnskapsstøtte fra VKM de kommende fire årene. Dette gjelder både behov innenfor eksisterende fagområder og hva de ser av tilleggsbehov framover.

- *Rapport om kunnskapsbehov*

Arbeidet med ny rapport om kunnskapsbehov startet opp i 2019, og var planlagt publisert innen utgangen av 2020. Rapporten er forankret i, og skal endelig godkjennes av, hovedkomiteen. I henhold til mandatet skal rapporten både oppsummere kunnskapsbehov som er avdekket i risikovurderinger fra VKM siden forrige rapport i 2018, og beskrive overordnede kritiske kunnskapsbehov som VKM har identifisert i hele porteføljen. Sistnevnte skal aktualiseres ved at de kobles til utvalgte strategidokumenter, handlingsplaner, og andre trender drivere i samfunnet.

Sekretariatet foreslår at framtidige, sentrale kunnskapsbehov kobles til tema for nye oppdrag, og at kunnskapsbehovrapporten deles i to i stedet for at både kunnskapsbehov som er avdekket i VKMs risikovurderinger og framtidige utfordringer behandles i en og samme rapport. Arbeidet med oppsummering av konkrete kunnskapsbehov avdekket i tidsrommet siden forrige rapport vil gå i et eget prosjekt, som også får i oppgave å utrede en framtidig digital løsning for rapportering og oppdatering av VKMs kunnskapsbehov.

Ved at oppsummeringen av innspillene fra hovedkomiteen og innspillene som har kommet fram under forarbeidet til rekruttering av ny vitenskapskomité sys sammen, og knyttes opp mot framtidige kunnskapsbehov og utvalgte strategidokumenter er målet å:

- Synliggjøre aktuelle tema for framtidige oppdrag fra Mattilsynet og Miljødirektoratet – spesielt større tverrsektorielle fellesbestillinger
- Synliggjøre aktuelle tema for VKMs selvinitieringer
- Utarbeide en uttalelse fra hovedkomiteen som belyser framtidige, sentrale kunnskapsbehov

Som en innledning til diskusjon presenterte sekretariatet et forslag til en måte å strukturere hovedkomiteens innspill på tema for nye oppdrag i lys av EUs grønne giv og underliggende strategier.

Sekretariatet ønsket kommentarer fra hovedkomiteen på todelingen og andre måter å sy sammen innspillene på, om det er nye tema som bør med, videre prosess og hvem fra komiteen som kan tenke seg å delta i arbeidet med rapporten.

Hovedkomiteen støttet sekretariatets forslag om deling av kunnskapsbehovrapporten, og understreket at det er viktig at VKM er med på å løfte fram viktige, overordnede problemstillinger. Sekretariatets tankekart ble godt mottatt, og det ble kommentert at det er viktig at det settes søkelys på endringer i matproduksjonssystemet og hvilke konsekvenser det kan ha på klimautslipp og tap av natur. Det var noe skepsis til at VKM skal opptre som et «forskningsråd» ved å peke på framtidige forskningsbehov, og reiste spørsmål om vi har ressurser til det. Det ble også pekt på at det finnes andre arenaer som medlemmene som forskere kan spille inn hva det bør forskes på. Problemstillingene er svært omfattende og tidkrevende, og flere stilte spørsmålet om hvor bredt skal VKM gå. Er VKM rigget til det, og

hva er oppdragsgivernes tanker rundt dette? Fra sekretariatets side ble det replisert at utgangspunktet må være innspill fra oppdragsgiverne og VKMs samfunnsoppdrag – mat, helse, miljø i lys av norske forhold. Flere av medlemmene understreket at det er spesielt viktig å løfte fram mattrygghetsaspekter, som ofte glemmes i diskusjonene rundt innovasjonsmuligheter. I tillegg til NFR, er næringen og oppdragsgiverne målgrupper for en slik rapport.

Angående innspill på nye tema ble mikroalger, organismer som ekstraherer næringsstoffer fra omgivelsene og kan innebære utfordringer for mattrygghet i næringskjeden, løftet fram.

Når det gjelder organiseringen av arbeidet, ble det vist til EAT Lancet Commission on Food, Planet, Health, og Lancet Countdown-rapporten som gode eksempler på å få fram hvordan klima henger sammen med matproduksjon, helse og tap av biologisk mangfold.

Jan Alexander, Gro Ingunn Hemre og Merete Hofshagen meldte seg til å være med på det videre arbeidet.

Vedtak

Hovedkomiteen støtter planen om to separate løp for kunnskapsbehovrapporten, og samkjøring av tidligere innspill på tema for nye oppdrag med framtidige, overordnede kunnskapsbehov. Sekretariatet tar med seg innspillene fra møtet og forbereder et første utkast til rapport sammen med de aktuelle medlemmene fra hovedkomiteen.

9. VKMs strategiske virksomhetsplan

VKMs strategi for perioden 2021-2024 følges opp på to måter:

- Strategien og de strategiske satsningsområdene skal være retningsgivende for alle beslutninger som tas i den daglige drift i VKM (f.eks. valg av kompetanseoppbyggende tiltak).
- Iverksetting av konkrete og tidsavgrensede tiltak for å nå de strategiske målene. Tiltakene framgår av årlige virksomhetsplaner, og kommer i tillegg til den ordinære driften.

Siden siste møte i hovedkomiteen har sekretariatet ferdigstilt virksomhetsplanen (VP) for 2021-2022 med tiltak som er prioritert i denne perioden. Effekten av tiltakene i VP 2021 - 2022 vil bli evaluert høsten 2022, og følges opp av nye tiltak for perioden 2023 – 2024. Direktør Harald Gjein orienterte om virksomhetsplanen og ga eksempler på aktiviteter/tiltak innenfor de strategiske satsingsområdene som skal prioriteres i den kommende perioden. Dette gjelder primært tiltak i tilknytting til satsingsområde 1-uavhengig kunnskapsgrunnlag av høy kvalitet, 2-tverrsektorielt kunnskapsgrunnlag, 4- synlig og relevant aktør og 5- attraktivt VKM.

Under diskusjonen etter Gjeins innledning vektla hovedkomiteen betydningen av kompetanseheving og kompetansebygging. VKM har en viktig funksjon i å lære opp medlemmene i prosjektgrupper og faggrupper, spesielt innenfor metodikk for risikovurderinger og systematiske kunnskapsoppsummeringer, lærdom og kunnskap som de tar med seg tilbake til sine respektive institusjoner. VKM har på den måten stor påvirkning i tillegg til hva som leveres av rapporter. Det ble også pekt på at utdanning og kvalifisering av medlemmer er en viktigere aktivitet for VKM enn å peke på framtidige utfordringer, jf. foregående diskusjon om kunnskapsbehov.

Flere av komited medlemmene løftet også fram høyt arbeidspress for de som deltar i VKMs arbeid, og at dagens modell kanskje ikke er bærekraftig på sikt. VKM bør jobbe videre med andre måter å honorere medlemmene på, slik at arbeid i VKM kan bli en del av medlemmenes ordinære jobb og ikke noe som kommer på toppen. For å gjøre arbeid for VKM mer attraktivt, bør det tas grep slik at rapportene kan krediteres i vitenskapelige publikasjoner. I den forbindelse orienterte sekretariatet om at EFSA nå ser på muligheter for publisering av medlemslandenes risikovurderinger i EFSA Journal. Dette er en publiseringskanal med «impactfaktor», som kan hjelpe på kravet om publiseringer/tellekanter som forskerne møter på arbeidsplassene sine. Honorering av medlemmer er på agendaen i møter med Helse- og omsorgsdepartementet i kjølvannet av brev fra FFA, og det jobbes målrettet for å finne gode løsninger på disse utfordringene. Det skal blant annet arrangeres et møte med ansvarlige departementer, oppdragsgivere og kunnskapsinstitusjoner 19. januar om hvordan forvaltningen kan sikres et best mulig kunnskapsgrunnlag for de tverrsektorielle utfordringer innenfor mat og miljø.

Vedtak

Hovedkomiteen tar orientering til etterretning. Sekretariatet tar innspillene fra hovedkomiteen med seg i det videre arbeidet med virksomhetsplanleggingen.

10. Evaluering av VKMs fagfelleveileder

I 2020 ferdigstilte sekretariatet en veileder for bruk av fagfeller i VKM. Veilederen og tilhørende støttedokumenter er primært ment som arbeidsstøtte for prosjektleder og resten av prosjektgruppen, og tar for seg praktiske momenter knyttet til blant annet utvelgelse og beslutning om valg av fagfeller, habilitetsvurderinger, kommunikasjon med fagfeller, oppdrag, prosess for vurdering av innspillene fra fagfellene, innfasing av åpne fagfellevurderinger, samt publisering av endelig vurdering. På hovedkomiteens møte 4. juni 2020 ble det besluttet at veilederen skulle evalueres etter ett års bruk. Komiteen ønsket også en drøfting i faggruppene før åpne fagfellevurderinger eventuelt fases inn.

En enkel spørreundersøkelse ble delt med faggruppene, hovedkomiteen og sekretariatet 3. mai med innspillsfrist 20. september. På møtet orienterte sekretariatet om bakgrunnen for veilederen og oppsummerte innspillene fra høringsrunden.

Alle er i hovedsak fornøyde med ordningen, men det er sprikende synspunkter på veilederen, spesielt knyttet til den veiledende sjekklisten, på spørsmål om habilitetsvurderinger, og forslaget om innfasing av åpne fagfellevurderinger.

Under diskusjonen framhevet enkelte av medlemmene at VKMs refereeordning i større grad bør være tilsvarende et vitenskapelig tidsskrift, og pekte på utfordringene med å instruere fagfellene i hva deres oppgaver skal være. Fra sekretariatets side ble det understreket at sjekklisten kun er veiledende og er ment å være forslag på hva fagfellene kan vurdere. Behovene er ulike, og sjekklisten er utarbeidet på forespørsel fra flere prosjektgrupper/prosjektledere som ønsket retningslinjer for hva fagfellene kan spørres om. Dette vil bli ytterligere presisert under revisjon av veilederen.

Når det gjelder habilitet, framholdt enkelte at kravet om skriftlige habilitetserklæringer kan begrense utvalget av gode fagfeller. Dette bør være tillitsbasert og ikke praktiseres strengere enn det som gjelder for tidsskrifter. Enkelte tok til ordet for at økonomiske interesser bør være det primære, ikke hvorvidt man kjenner hverandre. Andre igjen stilte spørsmål ved bruk av VKM-medlemmer, som veilederen åpner for, som referee. Hvordan ser dette ut utenfra? Et forslag til hvordan habilitet kan ivaretas og samtidig med at det ikke stilles for strenge krav, er å skjele til hvordan man løser dette ved oppnevning av bedømmelseskomiteer for doktorgrader. Her er kravet at opponenter ikke har sampublisert med doktoranden de siste fem årene.

Når det gjelder forslaget om innfasing av åpne fagfellevurderinger var hovedkomiteen entydig i sine tilbakemeldinger. Publisering av vurderingene fra fagfellene vil gjøre det krevende å rekruttere egnede fagfeller, medføre merarbeid og hindre frie diskusjoner uten at kvaliteten på produktene øker. Dette vil også gjøre at fagfellene får for stor betydning i forhold til andre aktører. Flere av medlemmene vektla også at VKM i dag praktiserer stor grad av åpenhet, ved at blant annet protokoller og møtereferater publiseres, og at søkestrategier og metoder beskrives i vurderingene. Økt bruk av åpne høringer av protokoller og risikovurderinger etc. vil være mer verdifullt enn å åpne for publisering av refereekommentarer.

Vedtak

Hovedkomiteen tar orientering til etterretning. Sekretariatet tar innspillene fra hovedkomiteen med seg i det videre arbeidet med revisjon av fagfelleveilederen.

11. Nytt fra sekretariatet

Sekretariatet orienterte kort om pågående og kommende oppdrag:

Pågående saker

- Tungmetaller i gjødselprodukter
- Foreslåtte maksimumsgrenser for jod i kosttilskudd
- Nytte- og risikovurdering av solkrem
- Overvåkning av uønskede kjemiske stoffer i relevante matvarer
- Risikovurdering av dioksiner
- Fisk i norsk kosthold - nytte- og risikovurdering
- Nytte- og risikovurdering av kaliumklorid som salterstatter
- Import av grovfôr – risiko for dyrehelse, plantehelse, zoonoser og biologisk mangfold
- Innførsel og hold av amerikansk og europeisk bison, vannbøffel og jak – konsekvenser for norsk biologisk mangfold
- Kunnskapsoppsummering om vågehval
- Asiatisk geithams og japansk geithams - risiko for biologisk mangfold og honningbier
- Hold av tamkatt- risiko for biologisk mangfold og redusert dyrevelferd
- Overvåking av antimikrobiell resistens i ikke-kliniske miljøer i et Én helse-perspektiv
- Klimaendringer og påvirkning på hovedøkosystem skog

Løpende oppdrag

- Risikovurdering av andre stoffer
- Helse- og miljørisiko og sameksistens for GMO og avledete produkter som søkes godkjent under EU-direktiv 2001/18/EF og EU-forordning 1829/2003
- Miljørisiko ved legemidler som inneholder eller består av GMO:
 - Søknader om klinisk utprøving
 - Søknader om markedsføringstillatelse
- Vitenskapelige vurderinger knyttet til søknader om innførsel og utførsel av CITES-arter

Kommende oppdrag

- Risikovurdering av tang og tare
- Risikovurdering av grillmat
- Triploid laks
- Dyrevelferdsfaktorer for fjørfe
- Utsetting og hold av fasan og raphøns til trening av jakthund - risiko for dyrevelferd, dyrehelse og biologisk mangfold
- Risikovurdering av havnespy/japansk sjøpung (*Didemnum vexillum*)
- Import av planter med ulike typer vekstmedier – risiko for plantehelse og biologisk mangfold

- Kunnskapssammenstilling om sjøfugl – påvirkningsfaktorer og mulige tiltak

Nyansettelser i sekretariatet

Hilde Mellegård er ansatt som ny fagdirektør mat fra 1. mars neste år. Mellegård kommer fra stillingen som seksjonssjef for bakteriologi ved FHI, og har bakgrunn som veterinær med doktorgrad innen mikrobiologi/mattrygghet.

Ny vitenskapskomiteé 2022

Sekretariatet orienterte om forslaget til endringer i organiseringen av VKMs faggrupper som ble sendt HOD 15. oktober, og det pågående arbeidet med rekruttering av ny komité. Søkeportalen vil være åpen fra midten av desember til 28. februar, og informasjon om oppnevningen vil bli delt via ulike rekrutteringskanaler. Alle oppfordres til å «spre det glade budskap» i sine nettverk, og vil få tilgang på en «rekrutteringspakke», inneholdende video, lenke til rekrutteringssiden, sosiale medier mm.

12. Overvåking av fremmedstoffer

Siden forrige møte i hovedkomiteen har protokollen blitt ferdigstilt og publisert, og arbeidet med å gjennomføre prosjektet er i gang. Det ble informert om status for dette arbeidet, hva som allerede er gjort, og hva som er de neste oppgavene som skal gjøres. Presentasjonen som ble vist ligger [her](#), den publiserte protokollen ligger [her](#), oversikten over inkluderte stoffer ligger [her](#), og oversikten over kunnskap om forekomst av de ulike stoffene i mat og drikke ligger [her](#).

Prosjektgruppen jobber videre etter presentert plan, og kommer tilbake med ny informasjon på februar-møtet til hovedkomiteen.

13. Eventuelt

Ingen saker.

14. Nye møtedatoer

Følgende nye møtedatoer er avtalt for 2022:

- 27. januar – ekstraordinært møte for behandling av nytte- risikovurderingen av fisk i norsk kosthold
- 17. februar
- 2.-3. mai